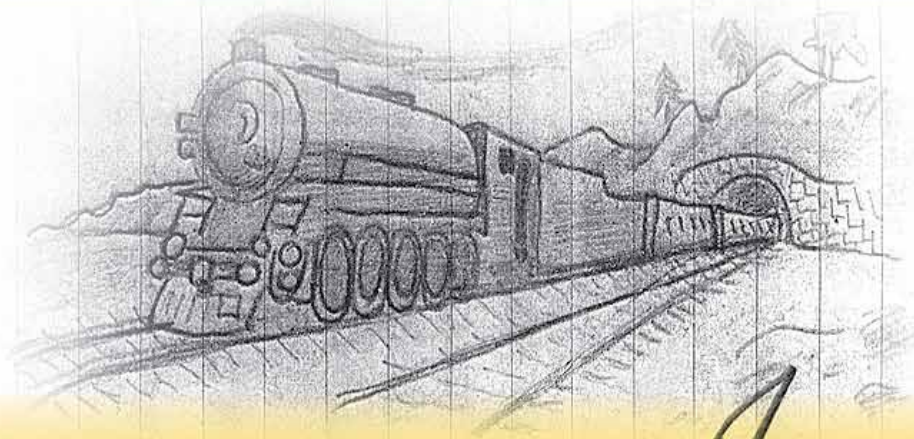

Dalia Teišerskytė

Ir aš ten
buvo...

Užrašai apie tremtį

Alma littera

A š tada dar Mieždugrankoj mokykloje mokiausi, nepamenu tik, kurioje klasėje. Buvome trys neperskiriamos draugės, vienos vardas man atrodė ypač gražus – Pionija. Ji buvo Tichonovnos duktė. Kita – moldavė Nina Padauža. Kitiems „Padauža“ – pavardė kaip pavardė, o man – labai juokinga, juolab kad Nina iš tiesų buvo tikra pasiutėlė. Skyrėmės viena nuo kitos labiau nei pienas nuo vyno, bet draugavome ilgai ir tvirtai.

Kažkuri iš mūsų žinojo (girdėjo? skaitė?) apie kapucinus. Nė vienai nebuvo aišku, kas jie tokie, bet mums tas žodis skambėjo įdomiai ir paslaptinai, tad savo sąjungą pavadinom „Kapucinų“ vardu. Liko tik atšvęsti „krikštynas“. Tačiau kaip? Pinigų, žinia, neturėjome, užtat idėjų tiek, kad skolintis nereikėjo.

Į kaimą dažnai atvažiuodavo skudurininkas. Jis surinkdavo viską – nuo senų veltinių iki moterų plaukų – ir visa tai mainydavo į įvairiausius niekučius: plastikines peteliškes, segtukus, peiliukus, knygas. Ir mes nutarėme rinkti skudurus ir už pinigų parduoti tam pravažiuojančiam keistuoliui su didele karpa ant ausies (niekada daugiau nemačiau įdomesnio veido – geltono ir tokio raukšlėto, kad, rodos, į tas raukšlių vagas miežius sėti galėtum). Įkyrėjome visam kaimui su tais skudurais, kol pagaliau sulaukėme savo išganytojo.

Atvažiavo jis kaip visada – pavasario pradžioje, gražiausiu tuose kraštuose metu. Buvo pats žydėjimas geltonųjų pievų lelijų, mėlynųjų varpelių, ugninių „gegutės kurpaičių“, visos pamiškės atrodė lyg po burtininko lazdelės mostelėjimo. Iš miško išeiti pritrūkdavo jėgų, ir mes, užuotėjusios į pamokas, dažnai voliodavomės po liaunais beržais, tarp nenusakomo spalvų įvairumo gėlių, žolių, šaknų ir visokių kitokių taigos stebuklų. Namie, aišku, niekas už tai neglostė, bet... miškas traukė, žavėjo, kerėjo.

Sulaukusios skudurininko, čiupome ryšulius ir atpėdinom prie didžiojo šulinio, kur tas žmogus visada apsistodavo. Šulinys kaime tik vienas, pačiame centre. Aplink ištrypta nedidelė aikštė, taigi nenuostabu, kad čia ir vykdavo visos sueigos ir šventės. Jeigu kas ko ieškodavo, pirmiausia bėgdavo prie šulinio – ar tik ten nebus? Ir iš tikrųjų dažnai rasdavo. Moterimsėjimas vandens buvo savotiška pramoga – prie šulinio jos galėdavo ramiai aptarti visus reikalus, apkalbėti savus ir svetimus vyrus, išrokuoti bėdas, paskelbti naujienas.

Nulėkėm prie šulinio ir mes su savo lobiais. Prie mūsų prilipo ukrainietė gražuolė Ivanka. Senasis Karpa (tik taip jį ir vadinom) labai neniurzgėdamas suvertė viską į dėžę ir atvėrė mums savo brangenybių skrynelę. Ir susisuko galvelės... Kaip nesusisuks – tokia galybė kaspinių, atvirukų su reto grožio panelėmis ir angeliukais, skarelių ir įvairiau-

sių niekučių, blizgančių, spalvotų, kuriuos pamačiusios net pamiršome, ko iš Karpos norėjome. Prisirinkome visokių grožybių, padėkojome seniui ir nubėgome į savo slėptuvę džiaugtis laimikiais. Ta vieta buvo prie seno nulūžusio beržo netoli pelkyno. Čia pat kerojo ir drevėta pušis, kurioje slėpdavom meilės laiškučius ir kitus neįkainojamos vertės daiktus.

Lėta, strazdanota kaip musmirė Pionija atitoko pirmoji.

– Vaje, taigi mums pi-ni-gų reikėjo! – išdainavo ir paraudodo taip, kad net strazdanų nebebuvo matyti.

– Dievuliuk mieliausias, tai kvaišos, tai nenormalios, tai pravėpėlės, – pabėrė kaip iš kulkosvaidžio greitakalbė Ivanka. Beje, ji buvo labai graži. Ir visiems tai primindavo. Tik mums leisdavo elgtis su ja kaip su lygia. Kitiems Ivanka buvo – oho! – atžagari, ir retas jai įtaikydavo.

Ir aš bandžiau kažką pasakyti, tylėjo tik mūsų padauža Nina, nors matėme, kad nenustygsta vietoje, storu kumštuku dengia burną, matyt, kad neprunkštelėtų. Pagaliau ir ji neiškentė, užsikvatojo taip, kad beržo lapai suvirpėjo, ir staiga visoms pasidarė baisiai linksma. Susikibusios už rankų, rékaudamos ir kvatodamos pasileidome per mišką. Ir iš kur tas džiaugsmas atėjo? Net dabar stebiuosi.

Mums taip belekiant kažkas staiga šleptelėjo ant žemės. Nina sustojo, tada ir mes. Ogi žiūrim – knyga! Ninkai iš užančio iškrito.

– Pavogiau iš Karpos. Kam suviliojo tais niekalais?! Žinos dabar, kad ir mes už jį ne kvailesnės, – šitaip pasiaiškino Ninka.

Knyga buvo sena, nuplėštais viršeliais, subraukyta, gerokai aplamdyta, bet tai nė kiek nesutrukdė mums įsimylėti jos iš pirmo žvilgsnio. O netrukus nauja mūsų aistra tapo piratai. Juodos burės, vaiduokliai, skenduoliai, nelaiminga meilė – štai kuo gyvenom iki pat vasaros, kol vieną dieną prisiminėm nesėkmingą bandymą ištaisyti „krikštynas“. Ir vėl užsidedėm! Vieną kitą skanėstą, žinoma, galėjom nudžiauti ir iš namų, betgi kokios krikštynos be vyno? Puota be vyno – ne puota. Nutarėme pasigaminti jo pačios. Dienų dienas sukome galvas, iš ko ir kaip, pagaliau nusprendėme, kad kiekviena susigalvosim po receptą, bet laikysim jį paslapyje iki pat „krikštynų“.

Pagaliau Sekminės. Sutartoji diena. Pati pirma atėjau aš, į Mamos žiurstą įvyniojusi butelį beveik tikro vyno. „Beveik“, nes gerą pusbutelį nudžioviau iš brolio, kiek trūko, pripyliau vandens, kad butelis būtų pilnas. Ivanka ir Pionija atėjo kartu. O Ninos laukėme gerą valandą. Atbėgo laiminga, spindinčiom akim, apglėbusi butelį su labai nesimpatingos spalvos skysčiu.

Sudėjome ant žolės: aš – savo skiedinį, Ivanka (visada praktiška ir protingiausia iš mūsų) – tikrą naminį vyšnių vyną, iškaulytą iš senutės kaimynės. Pionija, vėl taip nurau-

dusi, kad net strazdanėlės raudonyje ištirpo, ištraukė butelį pieno.

– Mama sakė, kad mus, tokio amžiaus, ir tai svaigina, – ir paraudo dar labiau, atsiduso graudulingai, giliai giliai ir atsėdo šalia Ninos, kurios padaužiškos akys jau seniai išdavė, jog ir šį kartą bus jos viršus.

– Kokios bjaurasties čia atsinešei? – griežtai jos paklausė Ivanka.

– Bjaurasties? Kvaile, tai skruzdėlių vynas!

Fui, fui, nusipurtėm kaip pagal komandą. O Ninka atkimšo butelį ir ėmė kaišioti mums panosėn.

– Na? Kvepia? Kvepia! Saldus? Saldus! Ir iš kojų verčia! Turbūt verčia... Neragavau dar kaip reikiant.

Pagal duotus įžadus reikėjo išgerti viską.

Skanus buvo senosios Chomichos vyšnių vynas, paskui šiaip taip įveikėme ir manąjį. Ir pienas iš tiesų svaigino – matyt, vyresnieji žino, ką sako. Beliko skruzdėlių vynas.

– Na, tavo smarvė, tu ir pradėk, – sukomandavo Ivanka.

Nina klusniai paėmė butelį, užsimerkė ir didvyriškai nurijo gurkšnį.

– Skanumėlis! – pasakė, riaugtelėjo ir – tekina už krūmų. Grįžo išbalusi, prakaituota, rankos virpa... – Na, jei jau užsispyriau – baigta! – pasakė ir vėl stvėrė butelį.

Galėjo ir nesakyti, ir taip žinojom: jeigu Ninka ko užsigeis, iškas iš po žemių. O jei prižadės ką, kuolu neišmuši – padarys!

Žodžiu, skruzdėlių vyną gėrėm visos. Ką čia beveiksi – priesaika duota, reikia vykdyti. Receptu kažkodėl nepasidomėjome nė viena, ir dar kartą ragauti visai nesinorėtų. O štai draugystės tokios, matyt, nebebus niekada. Draugystės, už kurią galėtum išgerti net skruzdėlių vyno.

2000 m. rugpjūtis